

Achtergrondinformatie aanpak sociale dumping op lokaal vlak

Steeds meer komen onze tewerkstelling (in steeds meer sectoren) en lonen en arbeidsvoorwaarden onder druk doordat Belgische ondernemingen en opdrachtgevers buitenlandse werknemers en zelfstandigen inschakelen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gaten in de Europese regelgeving (of bilaterale akkoorden met landen buiten de EU). Met als gevolg dat deze mensen minder worden betaald dan de Belgische werknemers. Niet de aanwezigheid van buitenlandse arbeidskrachten is dus een probleem maar wel de buitenlandse contracten. Want daardoor worden deze mensen hier aan een veel lagere, buitenlandse, arbeidskost tewerkgesteld. Daar komt nog bij dat sommigen zelfs dat onvoldoende vinden en zelfs de regels inzake lonen, arbeidstijd en veiligheid op het werk aan hun laars lappen. Frauduleuze vormen van sociale dumping dus.

Hoewel een aanpak vooral zal moeten komen van een betere regelgeving op Europees niveau en van goede wetgeving, controle en sanctionering op Belgisch niveau, kunnen ook lokale overheden hun steentje bijdragen om deze situatie te veranderen.

Jaarlijks doen steden en gemeenten voor miljarden euro's aan overheidsaanbestedingen voor bijvoorbeeld de bouw van lokalen, wegenwerken, schoonmaakcontracten,...

Het is belangrijk dat die miljarden euro's correct worden besteed.

De [Belgische wetgeving inzake overheidsopdrachten](#) is gebaseerd op een [Europese regelgeving](#). Die regelgeving is van toepassing op alle overheden in België, ook de Vlaamse overheid en de lokale besturen.

Sinds 17 juni 2016 is er een nieuwe federale wet die een Europese Richtlijn van begin 2014 heeft omgezet. Deze Richtlijn is er gekomen naar aanleiding van de crisis van 2008 en had tot doel dat elke euro overheidsgeld nuttig zou besteed worden.

Het doel was om een halt te roepen aan de 'dictatuur' van de laagste prijs als enigste criterium. Zo kregen de overheden de kans om een beter aankoopbeleid te voeren door overheidsopdrachten ook te gebruiken als ondersteuning van andere accenten zoals milieubescherming, innovatie, sociaal beleid en kwalitatieve dienstverlening.

Ook wordt van de aanbestedende overheden een strenger toezicht op de naleving van milieu- sociale- en arbeidsrechtelijke verplichtingen door de kandidaten en inschrijvers verwacht.

En zelfs als een lokale overheid (gemeente of OCMW) van deze bijkomende mogelijkheden gebruik zou willen maken, staat zij voor een zware opdracht. Op eigen initiatief moet zij gaan onderzoeken of de kandidaat zich in het verleden al schuldig heeft gemaakt aan inbreuken op de sociale- of arbeidswetgeving.

Bovendien voorziet de wet dat de kandidaat of inschrijver het tegendeel mag aantonen, waarbij het volstaat dat hij aantoont dat hij eventuele schade als gevolg van strafrechtelijke inbreuken of fouten heeft betaald of heeft toegezegd te zullen vergoeden

De meeste lokale overheden zullen zich op het glad ijs wagen om een onderzoek naar een mogelijk ingebrekestelling op te starten, die bovendien kan weerlegd worden en waarbij deze overheid het risico loopt dat haar aanbestedingsprocedure onwettig wordt verklaard.

Een hulp daarbij kan wel zijn het in 2012 door de toenmalige Vlaamse regering opgerichte Vlaams Samenwerkingsplatform voor Overheidsopdrachten. Daarin zitten medewerkers van de Vlaamse administratie, van de provinciale en lokale besturen, van enkele bedrijfssectoren en van de academische wereld.

Het is echt nuttig om regelmatig hun website <https://overheid.vlaanderen.be/vlaams-samenwerkingsforum-overheidsopdrachten> te raadplegen. Daarop staan immers handleidingen over hoe je bijvoorbeeld sociale clausules kan inlassen in het opdrachtendocument.

In antwoord op een parlementaire vraag van onze fractieleider in het Vlaams parlement Joris Vandenbroucke heeft Minister President Bourgeois gezegd dat dit Platform ook een ‘Vlaamse Gids tegen sociale dumping bij overheidsopdrachten’ zal uitwerken. In die gids zouden de maatregelen opgesomd staan die aanbestedende overheden kunnen nemen in het kader van de strijd tegen sociale dumping en zouden clausules aangereikt worden die zij kunnen opnemen in hun opdrachtdocumenten.

Maar recent heeft de stad Oostende ervoor geopteerd om alvast zelf een pragmatische stap te zetten in de strijd tegen sociale dumping. Een gespecialiseerd advocatenbureau zegde hen dat de beste piste daarvoor is om een bijkomende clausule in het opdrachtenboek in te schrijven.

De essentie van deze clausule is dus dat de inschrijver zich er vooraf toe moet verbinden de wettelijk verplichte loon- en arbeidsvoorwaarden toe te kennen en na te leven. Als hij die verbintenis niet toevoegt aan zijn offerte, wordt hij al vooraf uitgesloten uit de gunningsprocedure. Als tijdens de uitvoeringsfase wordt vastgesteld dat hij dat engagement niet nakomt wordt dit gelijkgesteld met het in gebreke blijven van de opdracht.

Dat betekent dat de opdracht wordt verbroken maar bovendien laat de wet toe dat de opdrachtgevende overheid een boete (sanctie) oplegt voor het niet correct uitvoeren van de overeengekomen opdracht.

In de Oostendse clausule is die boete gelijk het loonbedrag dat volgens de Arbeidsinspectie niet correct werd betaald.

Dit bedrag moet dus als boete, bovenop de door de Arbeidsinspectie opgelegde ‘regularisatie’, betaald worden aan de opdrachtgevende overheid, in casu de stad Oostende.

Om meerdere redenen is dit een aantrekkelijke clausule:

- De vaststelling van de inbreuk gebeurt door de Arbeidsinspectie. Op die manier 'ontwikt' de stad de eerder vernoemde problemen om zelf de (moeilijke) bewijslast te moeten aanvoeren. Niks belet de aanbestedende overheid natuurlijk om, als zij een vermoeden van misbruik heeft, dit aan die inspectiedienst te melden en die om een onderzoek te vragen;
- Aan de kandidaten/inschrijvers wordt een sterk signaal gegeven dat je als opdrachtgevende overheid sociale fraude onder de vorm van sociale dumping niet tolereert en dat je daarvoor naast een verbreking van de opdracht ook een bijkomende sanctie oplegt.

Daardoor krijg je toch al wel een echt 'afschrikkingseffect'. Want naast die regularisatie van de lonen kunnen er naar aanleiding van door de Arbeidsinspectie vastgestelde inbreuken ook een strafsancie of een administratieve boete worden opgelegd.

Daarbij is het belangrijk dat John Crombez, als toenmalig Staatssecretaris voor Fraudebestrijding, in 2014 het Sociaal Strafwetboek heeft aangepast wat een echte doorbraak betekende in de zwaardere sanctionering van sociale dumping. Die komt erop neer dat indien het (in de sector) toepasselijke minimumloon niet wordt uitbetaald én er samenloop is met een ander misdrijf (o.a. inbreuken op de grenzen van de arbeidstijd, wekelijkse rust, feestdagen, verplaatsingskosten, ...) de strafrechtelijke en administratieve boetes worden vermenigvuldigd met twaalf.

Bij sociale dumping zien we immers dat er meestal een samenloop van regels zijn die aan de laars worden gelapt. Niet alleen wordt het loon niet juist betaald, veelal respecteert men ook niet de wettelijke arbeidsduur of worden bijvoorbeeld verplaatsingskosten evenmin betaald.

Door die maatregel kunnen de administratieve boetes dus oplopen tot 36.000 euro per werknemer, wat toch al een ontradend effect geeft.

De Oostendse clausule is dus pragmatisch, én een juridisch sluitend, instrument om vanuit het lokaal niveau mee de strijd aan te binden tegen sociale dumping.

Deze clausule kan makkelijk overgenomen worden door de andere Vlaamse steden en gemeenten. In bijlage voegen wij twee documenten over hoe deze vanuit respectievelijk een schepencollege of een gemeenteraad kunnen ingediend worden.

